

ministeriet som Administrator af Loven ikke direkte komme til Kundskab om; thi Ministeriet paaser kun, at de formelle Betingelser er i Orden, og det er de jo altid; og hvad de kommunale Erklæringer over Andragenderne angaar, kan man neppe vente, at de kan yde Borgen for en sagkyndig og ensartet Behandling af disse Sager.

Efter vor Mening kan Staten imidlertid kun yde saadanne Begunstigelser under en af to Forudsætninger, enten at den — som ved Husmandsbrug — sætter sig som Opgave at fremskaffe Laan til *alle kvalificerede Andragere*, eller at den yder Laan i *Foretagender, som kan tjene som Mønstre til Efterfølgelse* og derigennem have Virkninger i videre Kredse.

Nu kan man paa Forhaand være paa det rene med, at selv om det i Forslaget nævnte Beløb 400,000 Kr. forhøjedes til det tredobbelte, vilde Staten langtfra være i Stand til at tilfredsstille alle kvalificerede Andragere, som navnlig fremtidig vil melde sig i større Udstrækning, naar Laanegrænsen sættes op. Men under saadanne Omstændigheder er det formentlig en Uretfærdighed at anvende Samfundets Midler til at skabe Privilegier for enkelte Personer, som ikke tjener andet Formaal end deres egen Interesse, ofte en ret og slet Spekulation. At Renten sættes til 4 pCt., er ret beset en Fordel for Sagen i sig selv, men med Nutidens Rentesaetser og Kurstab in mente betyder 4 pCt. alligevel en Begunstigelse.

II.

Tilsyn med Pengenes Anvendelse.

Forholdet er derimod et ganske andet, naar Statslaanene ydes efter en nøje Undersøgelse af de vedkommende Byggeforeningers *Tilblivelse* og *Formaal*, og man derigennem sikrer sig, at der er Tale om *Mønsterforeninger*. saavel hvad angaar deres Organisation, deres Midler til at hindre Spekulation, Bygningernes Soliditet og dog billige Udførelse, og tillige at Bygningerne i kunstnerisk Henseende er en Pryd. Medens hidtil ingen af disse Sider af Sagen er varetaget eller kan varetages af Administrationen ud over, at der fremskaffes formelle Erklæringer af et Minimumsindhold, vil Administrationen formentlig fremtidig være villig til at lade et Tilsyn føre Kontrol med Foreningernes Tilblivelse og er vel nødsaget hertil, naar Laanene anbringes paa en yderliggaaende Prioritet som den foreslaaede. Sagen er da straks en anden; det kan da *forsvares at yde de Foreninger en vis Begunstigelse, som fremtræder som Boligsagens Forkæmpere*, og hvis *Eksempel kan give Stødet til en gavnlig Udvikling* af Boligsagen, som — det skal indrømmes — Staten ikke kan paatage sig at løse alene. Gode Byggeforeninger af Samfundsværdi kan man for øvrigt finde saavel indenfor de egentlige Haveboligforeninger som indenfor de Arbejder-Andelshuse, hvoraf der allerede er bygget nogle i København, og som vor Forening tillige vil vise Interesse.

Et Eksempel vil vise Forskellen mellem Foreninger. En for nogle Aar siden oprettet Forening, Arbejdernes Boligforening i København, har indført et Slags, fra Østerrig og England velkendt, men hidtil herhjemme ikke benyttet System, hvorefter en vis Procent af Lejen af Foreningens Ejendom af Værdi ca. 300,000 Kr. gaar til en Fond, som bestrider Opførelsen af nye Ejendomme i Stedet for, at Beløbet ellers vilde gaa som Spekulationsgevinst til Medlemmerne. Denne Forening har *ikke* søgt Statslaan, fordi man vidste, at et saa stort Krav ikke kunde ventes inødekomet; og dog er her Tale om Indførelse af et nyt Princip af største Betydning for mindre bemidledes Byggeri. I samme Tidsrum er der uden faglig Undersøgelse givet Statslaan til Foreninger, som fremmer Spekulation, og hvis Bygninger hverken er saa gode, sunde eller smukke, som de for de samme Midler kan være. — Den svenske Nationalforeningen mot Emigration siger under en Omtale af svenske Statslaan til Byggeforeninger i en Pjece: Svensk Egnahemspolitik pag. 38: „Hvad Staten kan gøre med de Resurcer, som den raader over, og hvad man har Ret til at fordrø, at den ogsaa gør, det er, at den maaltbevidt stræber efter at drive en kvalitativt førsteklases (fullmålign) Virksomhed til Eksempel for den private Virksomhed...“